

A. Hoạt động cơ bản Bài 3B Tiếng việt lớp 4 VNEN**1. Trò chơi: Ai - ở câu chuyện nào?**

Bạn thứ nhất nêu tên nhân vật, bạn thứ hai nêu tên câu chuyện có nhân vật đó rồi đổi lượt: bạn thứ hai nêu tên nhân vật, bạn thứ nhất nêu tên câu chuyện. Ai không nói tiếp được là người thua cuộc.

M: Mẹ con bà góa - Sự tích hồ Ba Bể

Đáp án và hướng dẫn giải

Ví dụ mẫu:

- Sơn Tinh - Truyện Sơn Tinh Thủy Tinh
- Tấm - Truyện Tấm và Cám
- Sọ Dừa - Truyện Sọ Dừa
- Mẹ con bà góa - Truyện Sự tích hồ Ba Bể
- Bà cụ ăn xin - Sự tích hồ Ba Bể
- Ni-ki-ta - Ba anh em
- Âu Cơ - Truyện Con rồng cháu tiên

2. Đọc bài: "Người ăn xin"**3. Chọn lời giải nghĩa ở cột phải phù hợp với từ ở cột trái**

a) Lọm khọm	1) (nước mắt) tràn ra nhiều, không kìm giữ được.
b) Đỏ độc	2) (dáng vẻ) già yếu, lưng cong, chậm chạp.
c) Giần giụa	3) rất đỏ, như có pha sắc máu.
d) Thăm hại	4) (nhìn) chăm chú, lâu không chớp mắt và có ý dò hỏi.
e) Chằm chằm	5) (dáng vẻ) khổ sở, đáng thương.

Đáp án và hướng dẫn giải

a) Lọm khộm	1) (nước mắt) tràn ra nhiều, không kìm giữ được.
b) Đồ đạc	2) (dáng vẻ) già yếu, lưng còng, chậm chạp.
c) Giàn giụa	3) rất đỏ, như có pha sắc máu.
d) Thảm hại	4) (nhìn) chăm chú, lâu không chớp mắt và có ý dò hỏi.
e) Chằm chằm	5) (dáng vẻ) khổ sở, đáng thương.

4. Cùng luyện đọc

5. Trao đổi để trả lời câu hỏi:

(1) Hình ảnh ông lão ăn xin đáng thương như thế nào?

(2) Ông lão nhận được tình thương và sự tôn trọng của cậu bé qua những hành động, lời nói nào của cậu?

(Chọn những ý đúng để trả lời:

- Cố gắng tìm quà tặng
- Tặng cụ số tiền ít ỏi của mình
- Lời xin lỗi chân thành
- Cái nắm tay rất chặt

(3) Theo em, cậu bé đã nhận được gì ở ông lão ăn xin?

- a. Cậu bé đã nhận được sự thông cảm, lòng biết ơn từ ông lão ăn xin.
- b. Cậu bé đã nhận được sự biết ơn, lòng kính trọng từ ông lão ăn xin.
- c. Cậu bé đã nhận được sự thương xót, lòng kính trọng từ ông lão ăn xin.

Đáp án và hướng dẫn giải

1) Hình ảnh đáng thương của ông lão ăn xin được thể hiện ở: đôi mắt đỏ đọc, giàn giụa nước mắt, đôi môi tái nhợt, áo quần tả tơi, dáng vẻ xấu xí, bàn tay sưng húp, giọng rên rỉ.

(2) Ông lão nhận được tình thương và sự tôn trọng của cậu bé qua những hành động, lời nói:

- Cố gắng tìm quà tặng
- Cái nắm tay rất chặt

(3) Điều mà cậu bé đã nhận được ở ông lão ăn xin là:

Đáp án: a. Cậu bé đã nhận được sự thông cảm, lòng biết ơn từ ông lão ăn xin.

6. Tìm hiểu về lời nói, ý nghĩ của nhân vật trong bài văn kể chuyện.

(1) Tìm những câu ghi lại lời nói và ý nghĩ của cậu bé trong truyện Người ăn xin.

(2) Lời nói và ý nghĩ của cậu bé nói lên điều gì về cậu?

(3) Lời nói, ý nghĩ của ông lão ăn xin trong hai cách kể sau đây có gì khác nhau?

(a) Cháu ơi, cảm ơn cháu! Như vậy là cháu đã cho lão rồi. - Ông lão nói bằng giọng khản đặc.

(b) Bằng giọng khản đặc, ông lão cảm ơn tôi và nói rằng như vậy là tôi đã cho ông rồi.

· Cách kể (a) là lời của ai nói với ai? Dựa vào những từ ngữ và dấu hiệu nào mà em biết điều đó?

· Cách kể (b) là lời của ông lão tự nói với cậu bé hay là lời cậu bé kể lại? Từ ngữ nào cho em biết điều đó?

Đáp án và hướng dẫn giải

(1) Những câu ghi lại lời nói và ý nghĩ của cậu bé trong truyện Người ăn xin là:

Những câu ghi lại lời nói của cậu bé: Ông đừng giận cháu, cháu không có gì để cho ông cả.

Những ý nghĩ của cậu bé:

- Chao ôi! Cảnh đói nghèo đã gặm nát con người đau khổ kia thành xấu xí biết nhường nào!

- Cả tôi nữa, tôi cũng vừa nhận được chút gì của ông lão.

(2) Lời nói và ý nghĩ của cậu bé cho ta thấy được đây là một người giàu lòng nhân ái, biết quan tâm và thương cảm người có hoàn cảnh khó khăn.

(3) Sự khác nhau trong lời nói và ý nghĩa của ông lão ăn xin trong hai cách trên là:

- Cách (a) kể nguyên văn lời của nhân vật, đó là lời của ông lão nói với cậu bé. Dấu hiệu nhận biết đó là từ ngữ “Cháu ơi” và dấu gạch đầu dòng.

- Cách (b) kể bằng lời của người kể chuyện, đó là lời của cậu bé kể lại. Dấu hiệu nhận biết là từ “tôi”.

B. Hoạt động thực hành Bài 3B Tiếng việt lớp 4 VNEN

1. Tìm lời dẫn trực tiếp trong đoạn văn sau:

Ba cậu bé rủ nhau vào rừng. Vì mãi chơi nên các cậu về khá muộn. Ba cậu bàn nhau xem nên nói thế nào để bố mẹ khỏi mắng. Cậu bé thứ nhất định nói dối là bị chó sói đuổi.

Cậu thứ hai bảo:

- Còn tở, tở sẽ nói là đang đi thì gặp ông ngoại.
- Theo tở, tốt nhất chúng mình nhận lỗi với bà mẹ. - Cậu thứ ba bàn.

(Tiếng Việt 2 - 1988)

Đáp án và hướng dẫn giải

Trong đoạn văn trên, lời dẫn trực tiếp là:

- Còn tở, tở sẽ nói là đang đi thì gặp ông ngoại.
- Theo tở, tốt nhất là chúng mình nhận lỗi với bố mẹ.

2. Tìm lời dẫn gián tiếp trong đoạn văn sau:

Vua nhìn thấy những miếng trầu têm rất khéo bèn hỏi bà hàng nước xem trầu đó ai têm. Bà lão bảo chính tay bà têm. Vua gặng hỏi mãi, bà lão đành nói thật là con gái bà têm.

(Truyện Tấm Cám)

Đáp án và hướng dẫn giải

Lời dẫn gián tiếp trong đoạn văn trên là:

- Vua hỏi bà hàng nước trầu đó ai têm
- Bà bảo chính tay bà têm
- Là con gái bà têm.

3. Chuyển lời dẫn gián tiếp trong đoạn văn trên thành lời dẫn trực tiếp

Đáp án và hướng dẫn giải

Vua nhìn thấy những miếng trầu têm rất khéo bèn hỏi bà hàng nước:

- Cụ có thể cho ta biết ai là người đã tẩm những miếng trầu này?

Bà lão đáp:

- Thưa bệ hạ, chính lão là người đã tẩm những miếng trầu này ạ.

Nghe bà lão nói vậy, nhà vua vẫn chưa tin và cố gắng hỏi mãi. Biết không thể dấu được, bà lão lúng túng và trả lời:

- Xin bệ hạ tha lỗi, quả thực trầu này không phải lão tẩm, mà là do con gái của lão tẩm đấy ạ.

4. Chuyển lời dẫn trực tiếp trong đoạn văn sau thành lời dẫn gián tiếp:

Bác thợ hỏi Hòe:

- Cháu có thích làm thợ xây không?

Hòe đáp:

- Cháu thích lắm!

(Tiếng Việt 2 - 1988)

- Có thể kể lại đoạn văn bằng lời của ai?

+ Nếu kể bằng lời của Hòe, cần dùng từ xưng hô nào thay cho từ cháu? Hãy kể bằng lời của Hòe.

+ Nếu kể bằng lời bác thợ, cần dùng từ xưng hô nào thay cho từ bác thợ? Hãy kể bằng lời bác thợ.

Đáp án và hướng dẫn giải

Có thể kể lại đoạn văn bằng lời của người kể chuyện, Hòe hoặc bác thợ.

· Nếu kể bằng lời của Hòe, cần phải dùng từ xưng hô là em, mình, tôi.

Kể gián tiếp: Một hôm, bác thợ hỏi tôi có thích làm thợ xây không. Tôi liền trả lời luôn và không cần nghĩ ngợi là tôi rất thích.

· Nếu kể bằng lời của bác thợ, cần phải dùng từ xưng hô là tôi.

Kể gián tiếp: Tôi hỏi Hòe có thích làm thợ xây không. Nó đáp rằng nó rất thích.

6. Kể một câu chuyện mà em đã được nghe, được đọc về lòng nhân hậu.

Đáp án và hướng dẫn giải

Ví dụ 1:

Thành phố Hồ Chí Minh lớn nhất và đông dân nhất nước. Hằng ngày, các con đường lúc nào cũng tấp nập người và xe cộ trông giống như những dòng sông cuộn cuộn tuôn chảy ra biển lớn. Giờ cao điểm, nhiều nơi thường xảy ra ùn tắc giao thông. Vì thế nên việc đi lại khá vất vả, nhất là với người đi bộ. Ngày nào đi học, em cũng chứng kiến cảnh ấy ở ngã tư đường Nguyễn Tri Phương và đường 3 tháng 2 thuộc quận 10.

Trưa thứ sáu tuần trước, em về đến đây thì đèn đỏ bật lên. Một người đi bộ vội vã băng qua phần đường dành cho người đi bộ. Có một bà cụ già tay chống gậy, vẻ mặt lo lắng, chưa dám bước qua. Em đến bên cụ, nhẹ nhàng bảo: "Bà ơi, bà nắm lấy tay cháu, cháu sẽ dắt bà!". Bà cụ mừng rỡ: "Thế thì tốt quá! Cháu giúp bà nhé!". Em bình tĩnh đưa bà cụ sang đến vỉa hè trước cửa uỷ ban Quận 10. Bà cụ bảo rằng bà đến thăm đứa cháu nội bị ngã xe đạp, sai khớp chân phải nghỉ học ở nhà.

Em đi cùng bà một quãng thì chia tay và không quên dặn bà đi cẩn thận. Bà cười móm mém và xiết chặt tay em: "Bà cảm ơn cháu! Cháu ngoan lắm, biết thương người già yếu! Bà sợ qua đường lắm vì một lần đã bị cậu bé chạy xe đạp vượt đèn đỏ đụng phải. Gớm! Người ta bây giờ chạy xe cứ ào ào, gây ra bao nhiêu tai nạn.

Vội gì mà vội khiếp thế cơ chứ? Hôm nay may mà bà gặp được cháu! Thôi, cháu đi nhé!".

Em nhìn theo mái tóc bạc và cái dáng còng còng, bước đi chậm chạp, run rẩy của bà cụ mà trong lòng trào lên tình cảm xót thương. Ôi, những người bà, người mẹ đáng kính, suốt đời chỉ biết lo cho con, cho cháu! Giúp bà cụ qua đường là một việc rất nhỏ nhưng em cũng thấy vui vui. Đúng như lời ông nội em thường nhắc nhở: "Thương người như thể thương thân, cháu ạ! Đạo lí của dân tộc Việt Nam mình là như thế đấy!".